Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואכענטלך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטט
פיר אסטערריכ־אונגארן
גאנציערריג 8 גולדען אסטר. וועב.
האלביערריג 4 גולדען אסטר. וועב.
פיערטעליערריג 2 גולדען אסטר. וועב.
פיר׳ס אויסלאנד
גאנציערריג 9 גולדען — קר. אַ. וועב.
האלביערריג 4 גולדען 50 קר. אַ. וועב.
פיערטעליערריג 2 גולדען 25 קר. אַ. וועב.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען מאג
פרענומעריריען.
אונד דער פרענומעראַנד־פרייז
בעגינגט מיט דעם מאנאט דעם
ערשטען בלאטטס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט,
ווייטצנער בולוואר נומ׳ 29,
וואו דיא פרענומעראַנד־אָנגעלעגענהייטען צו ווענדען בעל. עבע.

Nr. 88 — פעסט, פרייטאג י אב ה׳תרמ״ד. — Pest, den 1. August 1884

אָפּפענעס שרייבען

אן הערן מאריטץ בוריאן, היער.

מיין הערר! אלס מענש. אלס מאנן אונד אלס יודע פיהלע איך מיך פערפליכטעט זיא היער פאר דער אפפענטליכקייט אלס הער־צלאזען, באזאר־טיגען אונד נעמיינען מענשען צו בעצייכנען.

עס איזט וואהר, דאס זיא אין ערסטער רייהע ניכט מיך בעשימפפט האבען; אבער עהרלאזן אונד אין פ״ינלינג איזט דער־עגינג. וועלכער עס שווייגענד ערטראגט, דאס איינע פערלאססענע אונד וועהר־לאזע פרויא אויף דער ראהעסטען וויזע אונשולדיג בעליידיגט, אין איהרער עהרע אנגעגרייפפען אונד בעשימפפט ווירד.

ווענן איהגען דיא טהראנען איינער ווייטווייז פערגענגען מאכען, זא פרייען זיא זיך: דענן פרויא מ׳ רייז האט זיטדעם זיא פאן איהרעם איפרוף „אן דאס יידישע פ״בליקום״ קענענטנים ערהיעלט. נעווים מעהר טהראנען פערגאססען, אלס זיא לעזער האבען. פרויא מ׳ רייז איזט עבען נור אין ווייב אונד ניממט זיך דאס, וואס אין איהרער טאלליען וואהרע נעשרייבען האבען, צום הערצען; אין מאנן פרייליך ווירדע נאך דעם לעזען איהרעם איפרופעס ניכטס זאגען אלס: „פפוי!״

דענן זא שפריכט קיין אנשטאנדיגער מענש, זא שפריכט קיין עה־ענמאנן אונד זא שפריכט איך קיין וואהרער יודע.

אוס איהגען שפריכט דיא וואהרה, דאס עס איהגען ניכט געלונגען איזט. איים דעם טארע דעם זעלינגען מ׳ רייז אין „געשאפט״ צו מאכען, דאס זיך יעמאנד געפינדען האט, דער דיא „יידישע פעסטער צייטונג״ פיר דיא ווייטווייז אונד איהרע וואיזען נערעטטעט האט, וואהרענד דיא אללעס זא פין פארבע־ייטעט האטטען, אום זיך צום ערבען דעם פערשטאר־בענען איינצוויעטצען. איך האבע איהגען הערר דיא וויבערע בייטע עינטריססען אונד איך בין שטאלץ אויף דיעזער טהאט; דיא איזט איינע דער שאנסטען מיינעס לעבענס.

זאגען זיא מיר דאך איינמאל הערר בוריאן, האבען זיא ווירכליך אורזאכע, דיא אונגלילכע ווייטע יע זא אינערהאלב, אין זא בייסיפיעללאן ראהע־ווייזע צו בעליידיגען?

זעהען ווייר איינמאל:

זיא זאגען, זיא האבען דאס רעכט זיך איינע צייטונג צו גרינדען. נעווים האבען זיא דאס. וואהרע אבער גרינדרעטען זיא דיעזע צייטונג ניכט זא לאנגע רייז געלעבט האט? וואהרע בעאיילטען זיא זיך גליך נאך דעסען טאד אין קאנקורר־נצ־בלאטט צו גרינדען? וואהרע לאכטען זיא הערען עהרענטהייל. דען איינגינגען מאנן, דער דאס בלאטט לייטעטע, צו זיך? איזט דאס אללעס ניכט דעסהאלב געשעהען, אום דען בעשטאנד דער „יידישען פעסטער צייטונג״ אונמאגליך צו מאכען? ניכט אום דיא וויטע יע אונד וואיזען אן דען בעטטעלשטאב צו בריינגען אונד זיך זעלבסט אינגא נייע איינגאהמסקוועללע זו ווערען? האבען אלזא זיא אויזאבע באע צו זיין?

דאך נעהען ווייר ווייטער:

איינגעס אבענדס, איך וואר נעראדע אין גע־זעללשאפט איינעס הייזגען איפגעצייכנעטען גע־לעהרטען, ערצאהלטע מאן מיר פאן אהרעם גיע־דערט־אכטגען פאהרענען הערר בוריאן; (זיא וויססען מיין הערר, איך האבע זיא ניכט געקאנגט, אונד הענגע זיא נאטטלאב נאך הייטע נ כט פערזאנלך.) מיך עמפאהרטע אהר גיעדרינגער בראדגיד, דער זעלבסט מיט ווייטווזען אונד וואיזען קיינע ריק־זיכט קענגט.— ווענן זיא דיא זאכע ווירקליך זא וואהר אינטערעסירט. מיינטע דער נעלעהרטע אונד עדעל דענקענדע הייזהערר, דאנן איבער־נעהמען זיא דיא רעדאקציאן דעס בלאטטעס. אונטער אהרער לייטונג ווירד דיך דאס בלאטט ווידער אויפשווינגען אונד בוריאן בעקאמטט איינע אהרפיינע, וויא ער זיא עהרליך פערדיענט. הערר בוריאן, איך האטטע דאצמאל בייא צוויא גראפען בלאטטערן איינע שטעללונג אינגע. וואָ איך האלב אפיעל צו טהון האטטע אונד איינע בעסערע בעצאהלונג ערהיעלט אלס הייטע. אום יעדאך פיר דיא וויטזוויז דאס בלאטט צו רעטטען אונד אום זיא צו ציכטיגען, הא־בע איך דיא רעדאקציאן דער „יידישען פעסטער צייטונג״ איבערנאממען. אונד איך האבע נאטט־לאב מיין ציעל ערריכט: דענן דיא „יידישע פעסטער צייטונג״ איזט צו נייעס, פרישען אונד בלהענדעם לעבען ערוואכט. זיא מיין הערר נעגנען דיעזעס בלאטט איינען „וויש״ אונד זיא האבען רעכט, דענן עס ווירד רעכט באלד אהרע „אוסגעצייכנעטע צייטונג״ וועגווישען.

דאס זיא פיר דיעזען אונערוואהרטעטען שטרייך ערבייטערט זינד. דאס בעגרייפפ איך אונד דאס פרייעט מיך, אבער דאס גיבט אהגען נאך ניכט דאס רעכט, דיא אנפאמסטען אונד נעמיינסטען בעשימפפונגען נעגען דיא ווייטווזע צו שליידערן.

וואס דאנן נעשעהען איזט, וויססען זיא בעססער אלס איך. זיא האבען דיא אבאנענטען דער „יידישען פעסטער צייטונג״ מיט אהרען בלאטטערען אונד צירקולאהרען פארמלך איבערשווענמט. זיא יאממע־טען, דיא לעזער מאגען אהרע אלטע צייטונג אויפ־געבען אונד דיא אהרינגע אבבאנירען. דענענגען, דיא ניכט איינגעוויהט וואהרע, זאגטען זיא דא לינע פאר, דאס זיא דאס רייזיגע בלאטט אינבע־נאממען האבען, דאס אנדערע עקסטרט נאר ניכט מעהר (מיך מיין הערר ווערדען זיא מיט דעם אינפאבען לייגנען ניכט אבשפיזען. נאטטראב זיא לעבען נאך דיא אבאנענטען, וועלכע זיא אויף דיעזער ווייזע צו לאקקען פערזוכטען, אדער טהאזאכליך צו זיך לאק־טען.) אונד וואס ווייס איך נאך מיט וועלכער ראפ־פינע־יע, הינטערלסט. מיט וועלכען קניפפען אונד שליעבען דיא אונזערע אבאנענטען צו פאנגען זוכטען. דיא איינענטהימערין דער „יידישען פעס־טער צייטונג״ זאה זיך פערגאלאסט נאכדעם זיא 3 מאנאטע נעשווייגען האט, דיא אבאנענטען איך אהר טרייבען מיין הערר אויפמערקזאם צו מאכען. זיא ערצאהלטט, וואס זיא אהר געטהאן האבען, אונד זיא אנטטע ניכט ווער אונד וואס זיא זיך־נאך דעסטען טאד אין קאנקורר־נצ־בלאטט צו גרינדען? וואהרע לאכטען זיא הערען עהרענטהייל. דען איינגינגען מאנן, דער דאס בלאטט לייטעטע, צו זיך? איזט דאס אללעס ניכט דעסהאלב געשעהען, אום דען בעשטאנד דער „יידישען פעסטער צייטונג״ אונמאגליך צו מאכען? ניכט אום דיא וויטע יע אונד וואיזען אן דען בעטטעלשטאב צו בריינגען אונד זיך זעלבסט אינגא נייע איינגאהמסקוועללע זו ווערען? האבען אלזא זיא אויזאבע באע צו זיין?

דאך נעהען ווייר ווייטער:

איינגעס אבענדס, איך וואר נעראדע אין גע־זעללשאפט איינעס הייזגען איפגעצייכנעטען גע־לעהרטען, ערצאהלטע מאן מיר פאן אהרעם גיע־דערט־אכטגען פאהרענען הערר בוריאן; (זיא וויססען מיין הערר, איך האבע זיא ניכט געקאנגט, אונד הענגע זיא נאטטלאב נאך הייטע נ כט פערזאנלך.) מיך עמפאהרטע אהר גיעדרינגער בראדגיד, מאנן אין דיעזער ווייזע צו בעשימפפען. אנשטאטט צו ווידערלעגען בעליידיגען זיא.

זיא נעגנען דיא איינענטהימערין דיעזעס בלאטטעס איין אלטעס ווייב, איין אונווייסענדעס ווייב, איין צאהנלאזעס ווייב, איין ערבארמלבעס ווייב. איזט דיא מיינטע איינטער אהרען האנדען ניכט ראטה געווארדען פאר שאם. אלס זיא. איין געזעטע־טער מאנן, דיעזע געמיינהייטען גיעדערשרעבען? איזט עס דענן איינע שאנדע אלט צו זיין? נעדענ־קען זיא דענן ניכט איך אלט צו ווערדען? אונד זינד זיא דענן פערזבערט, דאס אהרע צאהנע ניכט באלד איפפאללען ווערדען? אונד איזט עס דענן ניכט בעססער אונווייסענד צו זיין. דאס שרייבען גיע ערלערנט צו האבען, אלס עס צו זאלבען גיע־דערטראכטגיקייטען צו געבריכען, וויא עס בייא אהגען דער פאלל איזט.

מיין הערר, לאסטען זיא זיך דיא פינגער אבהייען!

אין אהרעם איפיפע בעגייפערען זיא נאטיר־ליך אויך דאס בלאטט, וועלכעס איך לייטע, אונד זינד איסער זיך פאר וואטה, דאס איך איין — יונגער מאנן זיא.

דיא איינענטהימערין אלזא בעשימפפען זיא, ווייל זיא איין „אלטעס ווייב״ איזט. איך ווידער גע־פאללע אהגען ניכט, ווייל איך איין „יינגער מאנן״ בין.

וועלכעס אלטער מסטע מאן דענן איינענט־ליך האבען, אום פאר אהגען בעשטעהען צו קאנ־נען? זעהען זיא מיין הערר, זיא האבען פעללי־כט דאס דאפפעלטע מיינעס אלטערס אונד ליעסען זיך דאך פאן אהרער וואטה צו איינעם שטרייכע הינ־ריסען, רער מיך אויפיכטיג אן אהרעם פער־שטאנדע צווייפעלן לאסט. איך ווירדע צ. ב. גיע עטוואס באזוס איבער אהר בלאטט זאגען: שאן אוס דעם גרונדע ניכט, ווייל מאן איינען שטערבע־דען רוהיג אונד פאן זיך זעלבסט שטערבען לאסטען מוס; אונד צווייסטנס, אפפען געשטאנדען, איך לעזע עס נאר ניכט. בייא אהגען שיינט דאס ניכט דער פאלל צו זיין, דענן זיא ווייסען גענוא, וואס פיר איין „ווערטהלאזער אונד מיזע־אבלע־ ווייש״ דיא „יידישע פעסטער צייטונג״ אונטער מיינער לי־טונג גע־וארדען איזט, זיא ווייסען גענוא פאס מיינעס אפפל עטאן, וואס עס ענטהאלט אונד שיינען איבערהויפט אין איפיגער לעזער דיעזעס „יווייש״ צו זיין. זאגען זיא מיר הערר, אבער אויפריכטיג, וואהרען זיא ווירקליך זא ווייטהענד, ווענן דאס בלאטט זא שלעכט וואהרע, וויא זיא זאגען? אהרע טאללע וואטה הערר בוריאן איזט דער בעסטע בעוויז פיר דיא טרעפפל בקייט אונטערעס בלאטטעס. מיר צ. ב. פאללט עס נייע אין, מיך איבער אהר בלאטט צו אינערן. פרייליך, פרייליך געשעהט עס נאר אפט, ווייטרעס דאס בלאטט א נטער מיינער לייטונג שטעהט, דאס דיא פאהרנעהמסטען בלאטטער דער הויפטשטאדט זיך מיט דער „יידישע פעסטער צייטונג״ בעשאפפטגען. א נד אוס דיעזער צייטונג, זא דאס אויך זיא נעוויסערמאסען געצוואנגען ווערדען, זיך מיט אונזערער צייטונג צו בעפאססען. וואס זיא בעטרפפט מיין הערר, זיא זינד קלייגער אונד האלטען געוויס דיא הויפטשטאדטישען בלאט־טער ניכט פיר ווירדיג, דאס זיא פאן דען בלאט־בארען פערלען אהרעם אויסגעצייכנעטען בלאטטעס עטוואס איבערגעהמען זאללען.

אונדערע אויפריגע לעזער אונזערער צייטונג, פרייליך זאהלע. דיא קיין קאנקורענצבלאטט הא־בען, דענקען אונד אירטהיילען גאנץ אנדערס, אלס

* * *

פאן גון אב פערפאלגט איהן איין איינגעשחיטליכעס שיקואל. אלס רעדאקטאר ליעס ער, גענוועדער אויס בע־קוועמליכקייט אדער אויס אללגעמיינעס פערדרייען, זיינען מישארבישערן פאלשטאנדיג פייע האנד אונד פאנד עס ניכט פיר נאשהויענדיג, דיא ארטיקעל דערזעלבען צו קאנטראלירען, וועלכע אונסערע זייטנער פעראנטוואר־טליכקייט דאס ליכט דער וועלט ערבליקטען.

אין דעם בייפפאקטעסטן דער רעדאקציאן, וויא אין אפפענען ארטיקעלן וואירן יעדען מאן אינאנטשאלדיגע צענקרייען. פעריאנליכע אנגריפפע אונד שקאנדאלגעשיכטען צו לעזען, וועלכע אין דער רעגעל מיט פריגעלייען גנדעשען.

אם 17־טען אינוסט גינג איך דיא קרעדעפשער שטראס־סע ענטלאנג, אלס איינער מיינער בעקאנגטען מיר אטהמס־לאָן עגטגעגנלייף אונד מיך פראגטע. אב איך פאן דעם וואס וואכען געשאה, פרעגטטיס האטטע?

איך וויים פאן נכסט, אנטוואָרטעטע איך רוהיג.

לודוויג באראשאק האט וועדהאוואי מיטטעלסט איינעס שטאקעס געפרעגלט (*.

אינאנלוד, פוהר איך אייס.

אונד דאך געשאה עס, הער פאר דעם האטעל „פאנ־נאניא".

אונד דודא?

דער הונד וואר וועלכעטפערשטאנדליך ניכט מיט איהם אונד דאהער איך ניכט אים שטאנדע, זיינען הערען צו בעשטעגן.

איך אייגלע אין דיא רעדאקציאן. וועדהאוואי זאס אין דער ריקוואהרטיגען שטונע אונד אים איהן וואר דיא נאנצע שטייטמאנט דער רעדאקציאן פערזאמעלט.

זא אפרעדע באראשאק צום דועלל! אנטע איך, אין דען קייין טרעפענד; עס בלייבט קיין אנדערער וויג אפפען.

דיא נאנצע רעדאקציאן וואר מיינער מיינונג אונד נור דיא ארטיסטאציאן (וועדהאוואי ברודער) אפפאניטט אונד אפטרעטע.

וועדהאוואי וועלכעס וואר דער אנוויכט, דאס דיא אפ־פענטליכע מיינונג, פאן זייגעם מישטע בעיייטס אוכעריצונט דייא, אונד וויד עס נעווים פאן איהם ניכט פאדערן, דאס ער אין זא קורצר צייט צום צווייטענמאל בלוטלינגס אין דען ראכען דעס פאדרעס ענגען זאלל.

אונד וועדהאוואי האט פיר דיא שטרעפען, וועלכע דער שטאק באראשאק אויף זיינען ריקען גלאפפען האט, ווירק־לך קייגע גענוגטהוונג גנפאדרעט. ער וועלכעס שטרעבטע ניכט מעהר זא יעהר וויא בוי דאהין זיינע ווארט־ע גאטטר צו פערבייגען. ער גלוביכט, דאס פוכלוקום דייא לאנגע גענוג פאבבייטשט וואירדען אונד וויזד קיין

*) לודוויג באראשאק איטט דער רעדאקטער דעס „באנ־לאגד אישטאק" איינעס אנטיפעטיטשען וויטצבלאטטעס. אלס יוזיגפיר איטט באראשאק פיעל גנפאהרליכע אלס וועדהאוואי. דענן בוי יעטצט א יט ער נאך אלס אנטשאנ־דיגער מענש בעקאנגט, אונד איטט איין מאלענטיטער שרייבטשטעלער.

פרענומעראציאָנס־איינלאדונג.

ווייר ערלאבען אינזערע געהרטן פרענומעראנטן, דערען פרענומעראציאָנס־טערמין אם 15־טען אינגום לו־ צו ענדע נעהט (וואס נאנן דריטלייך אויף אידרע „אדרעסס־שליפע" אנגעגעבען איטט), אידרע פרענומעראציאָן צו ערנייערן, דאמיט דיא פערזענדונג דער בלאטטער קיינע שטאקונג ערלידדע.

ווייר ערלוכען אינזערע געהרטען פרענומעראנ־טען אונד פרייגדע זיך מיט אידרען צוטרייטען נור די־ רעקט אן אינזערע רעדאקציאן צו ווענדען אונד דיא אדרעסטע אומגעהענדטליך וויא פאלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

וואטצנער בולעוואר נומער 29,

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

דען נייא אינטרעסענטען פרענומעראנטען ווענדען ווייר דען אנפאנג אינזערעס פאללעטאָנס גראטס.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער־פרייזע.

געטריידע־געשעפט. וויייצען וואר פעהל ווענג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר מעסיג. 8000 מעטע־ר־צענטנער וואירדען פערקויפט.

ווייצען טרוקען (אלט) 100 מעטע־ר 78.5 קילא 9.65 גולדן, 400 מעטער־צענטנער 78.5 קילאגראם 9.77½ גולדן, 100 מעטער־צענטנער 78.5 קילאגראם 9.65 גולדן. — דעטשא (נייע) 200 מעטערצענט. 82 קילא 9.45 גולדן — פעסטער־בארעדען (נייע) 100 מעטר־צענט. 78 ק. 9.45 גולד. — 300 מעטער־צענטנער 79.5 קילא 9.45 גולדן, וויינגבוריער (נייא) 600 מעטרצ. 78.8 קילא 9.25 גולדן, אראדער (אלט) 100 מעטרצענטנער 76.5 קילא 9.25 גולדן. — באנאטער (אלט) 200 מעטרצענטנער 75.8 קילא 9.25 גולד. (אללעס פיר 3 מאנאטע.)

גערסטע. 6.60—7.70 גולד.

האָפער (אלט) 7.60, (נייע) 7.25 גולד.

רעגן פיר איינוסט־פעטטעכער ל׳ צו 13 — 13½ גולד.

פרעסבריגער שלאכט־פיעהמארקט. דער איינ־טרייב אויף דעם פרעסבריגער פיעהמארקט אם 28־טען ד. מ. בעטרוג 1602 שטיק. דאפאן וואירן 1139 אונגארישע, 245 אפלנישע אונד 218 דייטשע. דיא פרייזע וואירן אונגארישע 60 — 64 גולד. אפלנישע 62—62,50 גולד. אונד דייטשע 61.—65. גולדען. (אללעס פיר 100 קילא.)

ווייגער פרייזע.

שפייטיטס 28.25—28.50 גולדען פיר 10000 לייטער פערצענט.

באוטס אונד נעמיינס פאן איהם גלויבען וואללען, ווייר ערפאהר, דיא ווייר אין זיינער נאחע וואהרען אונד איהן בע־אכטטען, ווייר האבען נאכצודענקען אנגעפאנגען.

(פאהרטזעטצונג פאלגט.)

פרענומעראציאָנס־איינלאדונג.

ווייר ערלוכען אינזערע געהרטן פרענומעראנטן, דערען פרענומעראציאָנס־טערמין אם 15־טען אינגום לו־ צו ענדע נעהט (וואס נאנן דריטלייך אויף אידרע „אדרעסס־שליפע" אנגעגעבען איטט), אידרע פרענומעראציאָן צו ערנייערן, דאמיט דיא פערזענדונג דער בלאטטער קיינע שטאקונג ערלידדע.

ווייר ערלוכען אינזערע געהרטען פרענומעראנ־טען אונד פרייגדע זיך מיט אידרען צוטרייטען נור די־ רעקט אן אינזערע רעדאקציאן צו ווענדען אונד דיא אדרעסטע אומגעהענדטליך וויא פאלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

וואטצנער בולעוואר נומער 29,

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

דען נייא אינטרעסענטען פרענומעראנטען ווענדען ווייר דען אנפאנג אינזערעס פאללעטאָנס גראטס.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער־פרייזע.

געטריידע־געשעפט. וויייצען וואר פעהל ווענג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר מעסיג. 8000 מעטער־ צענטנער וואירדען פערקויפט.

ווייצען טרוקען (אלט) 100 מעטער 78.5 קילא 9.65 גולד 400 מעטער־צענטנער 78.5 קילאגראם 9.77½ גולדען, 100 מעטער־צענטנער 78.5 קילאגראם 9.65 גולדען. — דעטשא (נייע) 200 מעטערצענט. 82 קילא 9.45 גולדען — פעסטער־בארעדען (נייע) 100 מעטר־צענט. 78 ק. 9.45 גולד. — 300 מעטער־צענטנער 79.5 קילא 9.45 גולדען, וויינגבוריער (נייא) 600 מעטרצ. 78.8 קילא 9.25 גולדען, אראדער (אלט) 100 מעטרצענטנער 76.5 קילא 9.25 גולדען. — באנאטער (אלט) 200 מעטרצענטנער 75.8 קילא 9.25 גולד. (אללעס פיר 3 מאנאטע.)

גערסטע. 6.60—7.70 גולד.

האָפער (אלט) 7.60, (נייע) 7.25 גולד.

רעגן פיר איינוסט־פעטטעכער ל׳ צו 13 — 13½ גולד.

פרעסבריגער שלאכט־פיעהמארקט. דער איינ־טרייב אויף דעם פרעסבריגער פיעהמארקט אם 28־טען ד. מ. בעטרוג 1602 שטיק. דאפאן וואירן 1139 אונגארישע, 245 אפלנישע אונד 218 דייטשע. דיא פרייזע וואירן אונגארישע 60 — 64 גולד. אפלנישע 62—62,50 גולד. אונד דייטשע 61.—65. גולדען. (אללעס פיר 100 קילא.)

ווייגער פרייזע.

שפייטיטס 28.25—28.50 גולדען פיר 10000 לייטער פערצענט.

ווייגער שלאכטפיעהמארקט,

דער איינטרייב אויף דעם ווייגער שלאכטפיעהמארקטע אם 28־טען ד. מ. בעטרוג 1385 שטיק. דאפאן וואירן: 440 אונגארישע, 670 אפלנישע אונד 275 דייטשע. דיא פרייזע אשעללטען זיך פיר 100 קילאגראם: אונגארישע מאסט־אכסען 58 — 65. גולד. אפלנישע 61—63.50 גולד. אונד דייטשע 56.—66 גולד.

פערגאנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאקס סאבאלטשי.

קאָנקורז.

ביא דער טעמעשוואר־פאבריקער אויז. קול־טיסגעמיינדע אויז פיר דאס ארטהאר. בעטהריי־דיא שטעללע אינעם בעל תפילה, בעל קורה, שוחט ובודק אונד מוהל הוראה מיט דעם יאהרעסגע־האלטע פאן 500 פל׳ אונד האלבער שחיטה וואפאר־צו בעזעטצען — בעזייבבער, וועלכע מיט בעפאה־יגונגסצייגניסען פאן מיגרעסטענס צוייא אנערקאנגט ארטהאר. ראבבינען פערזעהען זונר, האבען איהרע אפפערטע דעם געפערטיגטען פארשטאנדע איינצו־ווענדען אונד זיך איינעם פראבעפאר־טאגע צו אונ־טערצעהען. דייזעשפעזען ערהאלט נור דער אקצעפ־טירטע פערזיגטע.

טעמעשוואר־פאבריק, דען 8 יולי 1884.

דער פארשטאנד.

קאָנקורז.

אין דער הייזיגען ארטהראבסען געמיינדע איזט דיא שטעללע אינעם ש״ץ ומ״ץ, וועלכער איין אין בעל תפילה וקורה זין מיס, צו בעזעטצען. מיט אינעם אהרעסגעהאלט פאן 300 גולדען, פרייער וואהנונג, גאנצער שחיטה אונד נעבענעמאלומענטע, וועלכע אינער ווערטה פאן מינדעסטענס 150 גולדען יאהרליך רעפראזנטירען. רעפלעקטאנטען מאנגען צום פראבע פארטראג בין א׳ דר״ח אליל עדשיינע. דעם אבגעפארטען ווערדען דיא דייזעשפעזען פער־נישטע.

טאלנאק, אם יולי 1884. 1—2

״ ר׳ יייל, פראזעס.

ארנאלד קאהן׳ס גראבשטיין־לאגער

בודאפעסט, וויינגארטנער־אסטע נו׳ 14

נעבענאיבער דער ראיאלשטראסע, אונד לאנדשטראסע אם אראשטען הויזע

עמפפעהלט זיך אללען זענען, וועלכע דיא טרייזיגע פפלרכט דעם גראבשטיין זעטצענס צו ערפללען האבען. זעהר שאנע גראבשטיינע אים מאמאר אונד גראנט אין גראסטער אויסוואהל. קאדרעקטע גראבזייטענגע, זעהר שאנע שרייפטען מיט עכטער פערגאלדונג ווערדען בעסטענס אויסגעפיהרט.

(אם שכת אונד יום איט געשפערט.)

איטט אין פעלראנגען ווייר אין אללגעמיינטע פרייז־קוראנט איינגעזעהען.

קורז־טאבעללע פאם 29. יולי

נעלדסאָרטן	f.	kr.
גולדען־אטאק	100	
דוקאטען	5	73
פפנדבריעפען־אונגארישע 8 גולדען פאר־		
שטיק	9	66
דייטשע אייסקאנטאנטען	59	55
20 מארק־שטיקע	11	92
אמעריק דוגעט	1	21

לאזע	f.	kr.
854 .ע׳ לאזע 4 פערצענט שטאטס־לאזע	125	—
1860 .ע׳	135	75
דעטשע	144	75
1864 .ע׳ לאזע צו 100 גולדען	169	75
דעטשע 50	168	25
אונגארישע פרעמיענ־לאזע צו 100 גולד.	115	75
פרוסיסכע־לאזע	115	25
קלאם ריגאנשטיינע	39	—
פרעקלע־לאזע	20	60
קרעוץ־לאזע	176	75
קלאר־לאזע	44	—
לאזע־אנטעסס פפ־פארטע־לאזע	—	—
אונגארישע־לאזע	19	25
קעלעטיטשע־לאזע צו 10 גולדען	19	—
ריאלטיי־לאזע 20	18	30
אפפע־לאזע 40	41	50
מאלט־לאזע 40	38	75
וויילאר־לאזע 10	19	—
מאלט־לאזע 20	54	—
אלגעמיינע־לאזע 20	21	50
פפ־נגנאם לאזע 40	48	—

לאזע	f.	kr.
פאנאלגאלאזע צו 20 גולדען . . .	23	50
פרוסיסכע־לאזע 100	128	—
דעטשע 50	68	—
וואלדשטיין־לאזע 20	28	50
ווינדישגרעץ 20	38	20
וועגעריאלאזע	126	—
אפפעי־פאזעלטען־לאזע	—	—
פרעמיש פרעמיענ־אלטעלע	30	—

ווערטה־פאפיערע	f.	kr.
אונגארישע פאלרענטע 6%	122	20
דעטשע . צו 4%	92	10
אפפע־פאלד־רענטען שטיקע פרייא	106	30
אונגארישע פאפיע־רענטע	89	—
אונגארישע זילבערענטאפפיע	101	50
פרעמיענ־פאפיערע	101	25
דענעבריגישע	101	75
גאליצישע	101	50
מאריטישע	106	50
קראאטישע אונד סלאוניש	—	100
אונגארישע אייזענבאהן־אנלעהען	143	25
דייזענבאהנען־אבלאזונגס־פאפיערע	99	50
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באנק צו . . . . . 5% פערצענט	101	75
דיע אונגארישען הייפאטעקען־פאנד צו . . . . . 5% פערצענט	101	—
דיע אונגארישען אללגעמיינען פאנד־. . . . . 5% פערצ.	—	—
קרעדיט־אנשטאלט צו . . . . . 5% פערצ.	—	—
דיע אפפע־לאנען 1869	—	—
פאנד־אפפע־לאנען 5%	96	40

פרוכט- אונד מעהל־פרייז־טאבעללע.

פרוכטע	קוילאגראם פיר רעקנונג	ווייצען (אלטער)	קוילאגראם פיר רעקנונג	פיר 100 קילאגראם
קאלן נייע	72—70	נאדד־אונגארישער	75	—.——.—
נייעס מארק	60		76	8,95— 8,90
פיזע	62		77	9,—— 8.95
האָפער	41		78	9,10— 9,05
סולטוויין באנאטער	75		79	9,20— 9.15
דעטשע אדרעיער	73		80	9,30— 9.25
הונדזע	—		81	—.——.—
		פעסטער־באדען	75	—.——.—
			76	9.20— 9.15
			77	9,30— 9.25
			78	9,40— 9.35
			70	9,55— 9.50
			80	9,65— 9,60
			81	—.——.—
		וויינגבוריער	75	—.——.—
			76	9,20— 9 15
			77	9,30— 9,25
			78	9.40 — 9.35
			79	9,55— 9.50
			80	9,65— 9,60
			81	—.——.—
		טהיים	76	9,30— 9.25
			77	9,40— 9,35
			78	9,50— 9.45
			79	9,60— 9.55
			80	9,70— 9,65
			81	—.——.—

דעטשע	ווייצען	פער רעקנונג	9.19
	"	פרוהיאהר	9.53
	"		—.—
	סולטווין	יולי־אייגוסט	6.62
	נעגעסע		—.—
	האָפער	פרוהיאהר	6.82
	"	הערבסט	6.52
	רעגן	אייגוסט	13—

זאק מעהל	f.	kr.
נומער 0	17	50
" 1	17	—
דער זאק " 2	16	50
צו 100 " 3	15	70
קילאגראם " 4	15	10
" 5	14	70
מיט זאק " 6	13	80
פרייא באהן " 7	13	10
" 8	12	20
" 8½	11	30
שפיריטוס אדער מעטהאדע פערפעסט	32	25
" נייע " קאטאפיל	27	—

Eigenthümer Wittwe Frau M REIS. Verantwortlicher Redacteur: MAX SZABOLCSI. Budapest, 1884. Druck von am. Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

פערשיעדענע נייאיגריטען.

* (דיא כאלערא.) דיא נאכריכטען איס זיך פאנקרייך ליטען אימער בערוהיגענדער. אין טולאן זינד עסטערן 5, אין מארסעל 8 כאלערא־קראנקע געשטארבען. טראטץ דער ענטשיידענען בעסערונג זעטצען איבריגענס דיא נאכבאר־שטאדטען דיא שטרענגסטע אבשפערונג געגען פראנקרייך פארט. בעוואהנדערס טהוט זיך היערין אטארין הערפאר.

* (דאס יודענפערטעל אין דאם.) אלס אין דען יאהרען 1348 — 1350 נאך דען שרעקליכען יודענפאלגונגען דיא נאך שרעקליכערע פעסט, דער זאגענאנגטע „שוואצע טאד" פאלגטע, וועלכער אין אראפא איבער 25 מילליאנען מענשען הינגעראפפט, אונד דען גאנצען וואהלשטאנד דער פאלגער פערגיטעטע בעאלטען זיך פרסטען אונד שטארבעהארדען. אים פערלעססע דעם יודענפאלגונגען דעם האנדעלס, דען יודען דען צוגרייטט צו אירערגעבעטע צו געשטאטטען. דיזעס איינגאנגטערעססע, ווילבעם דיא אם לעבען דער יודען האטטען, פערגאלאטע דיזעלבען דען יודען אבגעשלאססענע שטארטטהיילע צו איבערוויזען. דיא ווילבע וויגיגסטענס טהיילוויזע פאר דען ראהרטיטען דעם פאבעלס גע־שטעט וארען, אונד דיא אנגלילכען יודען דיא דאס איינע שטעטע געפיגען צו האבען, דיא זיא אירע געבעטע איינגעשטאנדט פון היממעל זענ־דען אונד אירע טארטען בעגראבען קאנטען. אין גייערער צייט פאנגען אן דיזע שאנדערענקמא־לע מיטטעלאלטערליכער ראזיס נאך אונד נאך צו שווינדען. דיא יודען פערלאססען דיזע אבגעשלאס־סענען נאססען טהיילס פרייווילליג, ווייל איהנען דאך דאס יאהרען איבערהאלט געשטאטטעט איהר טהיילווערדען דיא הייזער גענאטהמען, ווייל אין דען מיסטען שטארטען דיא זעהר אלטען נאססען מיט איהרען בייפעלען דיזערען איינגעריססען ווער־דען, יאם גענעיגטארטיג אייר אין דאס געשריט. דאס יודענפערטעל אין דאס בעפינדען זיך נאמליך אין דער נאהע דעם טיבערפלוססעס אונד דא דיזעער פלוס עטעטס ווייט טיפער, מיסען דיא אין דעם־סען נאהע זיך בעפינדענדען קלייגען יודענהויזער נייעדערגעריססען ווערדען, דער פראפעט (שטאטט־דאלטער) האט בעריכט אן דיא בעהערדע דיא פער־ארדנונג ערלאססען, דאס דראפט דער נייגן בייארד־נונג אונד דער טיבערדערנערונג דאלבער דאס יודענ־פערטעל יא עהער נייערגעריססען ווערדע. מערק־ווירדיגער וויזע יאלליא פערגע דער דאמשיגע יודען אירע אלטען יאהרגענגען נייכט פערלאססען. עס געשיעהט דעם טהיילס אים לעבע צוי אלטען גע־פיר מיר איינען קלאגען זיגן. דאס געשיאהט דעם באכעס, דאס פלאטען דער נאכטיגאלל, דאס ריישען דער בייטע, אללעס, אללעס עיצאהלטע מיר. וואס לעבע איהם. איינע צייטערן נעבאם מיט אירהרע שאבע אללען דינגען, מיר איהר לעבענסגעהיימניס צו עגטהיללען; דיא וואר מיר אן בעקאנגט. אלס איך עיזואהנטע, לאנ איך נעבען דיר; איך וואר אין דיינען ארמען עגשטלומפערט. מיטטרוגה. דא פיעל מיר אייך אין, דאס דיא דא מאכטיגע גייזיא געזיעזען. דיזא דאסס מיך נעלעהרט, וואס לעבען איהם, אונד וועגן איך עס אייך נאך נייכט נעגעבא וויס, אן אהנע איך עס דאך; זעהט, נעראדע ווייל איך מאכטהאבע לעבען, דעסהאלב גלייבע איך אייך נייכט, דאס ער דער מעססיאס איהם, פאללט מיר בייא, ער קאנגע עס דענאך זיין אונד פלאטע־ליך איינמאל אפר מיר שטעהען אים איבערארדישען נאלגעגע דעם עיזיקנטען קאנגס פאן צייאן, אים שטערנגעמאנטעל דער הערליכקייט מיט דער פינקעלנדען קראנע דער נגארד אייף דעם הויפטע, דאנן ערשטארבט דיא הערציגע קינדליכע פרידע, מיט וועלכעם איך מיך אירס נאהרען ו

זיא מיין הערר. איס דען צאהלרייכען שטייבעל־האפטען צישרייבען דיא אונס צוגעשיקט וואהרדען אונד דיא זיך נור לאבענד איבער דיא לייטונג דיעזעס בלאטטעס איסערן, ווילל איך הויר בלאס איינגעצ צילען איס דעם בריעפע איינגעס פערערה־טען מאנגעס מיטטהיילען, דער אויף דעם גענבעטע דער יידישען שרנאליסטיק אלס איינער דער קאמ־פעטענטעסטען בעאיטהיילער גילט. איך מיינע דען הערען דאבענגער אונד פראפעסאר סאלאמאן קאהן, דער אינטער דעם נאמען „יהי זה שלום" אין פיעלען הערפאדרעגונגען העבראישען צייטשריפ־טען מטאר־בייטעס. הערר דאבענגער קאהן שרייבט אונטער אנדערעם פאלגענדעס: „. . . . איך צאללע אהנגען מיינע איפרייכטונג אנערקענונג פיר איהר שאנגעס אונד עדלעס ווייקען, פיר דיא אומוויסס־פאללע אונד נעריינעגע לייטונג, דורך וועלכע דיא „יידישע פעסטער צייטונג" צו איינער איבער־ראשענד גיסטיגען הארע געהאבען האבען, בעזונדערס אבער איטז דאס פאללעטאן. דיא אפפער דער „מאבאלא" אין האכסט געלייגע־נעס, פארטרעפליכעס צו נעגנען זאיאהל דיא דיא שפראכע אלס דער אינהאלט פערדיענט דאס גראסע לאב: בעלערונגען אונד אינטערהאלטונג איטז רעכט שאו הויר אין אנווענדונג געבראכט.

– פאן אהרען איסגעבונגענען לייטארטיקעלן, דיא זיא אים אינטערעסס יידישער אנגעלעגענ־הייטען שרייבען, פאלט עס הערוים, דאס דיא אים איינעם בענייסטערטען אונד וואהרען הערצען געפלאסען זינד. דענן זיא ערוארמען אונד דורכ־גלהען איך דאס הערין דעם לעזערס. איך בעגייסט אין איהנען אינען דער בעגייסטערטעסטען אונד פאהנסטען קאמפער פיר דאס יידישע אינטע־רעסס, מאגע אהר עדלעס בעשטרעבען אז. ז. וי.

מיין הערר, הערר מאיין בריאו! דיא זינד געלעגענער שרייבטעצער אונד איך אבטע דאך אהר אהרטהיל, הערר סאלאמאן קאהן איטז אבער אין געלעהרטער שרייבטשטעלער, דיא ווערדען אלזא גיטיגס אנשטיללונגען, ווענן איך זיין אר־טהיל נאך האהער אבטע.

נאך אין יאהרס אבער אהרע בעמערקונג איבער „דיא געשבטע דער יידען אין אינגארן" דיא ווייר אין אינזערע בלאטטע צו פערפפענט־ליכען בעגאנגען האבען:

מיט שיהרהיילעס געזוכטע ערצאהלען דיא דען לעזער, דאס אין אינזערעס בלאטטע בעריפ־טען ווירד, דאס דיא גענעראטיגען יידען אינ־גארנס דיא אבראמלונגע ארפאדס ווען. — מיין הערר! דיא לענען אין דער גענאנגטען „געשבטע דער יידען אין אינגארן" אזטז פאן דעם געלעהר־טען פערפאססער דיא ווייטיגע אונד דאס אינטערעסאנטע טהאטזאכע נאכגעוויעזען, דאס אין דען ווייטען דער מאר־אען, וועלכע אינ־גארן ערבערט האבען. פיעלע טויזענדע יידען וואהרען, דיא העלדענהאפט מיטגעקאמפפט אונד מיטגעבלוטעט, ביא דער ערבערונג דעם לאנדעס אלזא אנגעבליכע וואהרען. דיעזע יידען וואהרען ניכט יידישער אבשטאממונג, זאנדערן, דיא וואהרען פיהרער הייידען, דיא דאס יודענטהום אנגענאממען האבען. דיעזע באאיהרשען אונד מאר־אישען יידען פיר־מענגטען זיך מיט דען אים לאנדע וואהנענדען אונד באשאטע מיט דען אים דייטשלאנד, פאללען דאהרוך אויטז דעם פארוארף דער אנטיסעמיטען, דאס דיא יידען פיר דיעזעס לאנד, וועלכעס זיא מיט אהרעס בלוטע ערבערטען, ניכטס געטהאן האבען, דיא שפיטצע אבגעבראבען.

מאקס סאבאלטש.

דיא סינאגאגע פאן טיסא־עסלאר.

מערערע הייסטאריטשע בלאטטער פיר־אפפענטליכען הייטע נאך דער „בודאפעסטער קאדרעשפאנדענץ" פאלגענדע נאכריכטן. דאס קול־טוסמיניסטעריאם האט אין אנזוכען דער לאנ־דעסקאנזליא, עס מאגען דיא צוי ווערעהר־שטעללונג דעס טיסא־עסלאר־ערטעס נאהה־ווערען 1500 גולדען אים דעם יידישען קולטוס פאהר גערעכט ווערדען, 200 גולדען זאאהרט פלאסס־געמאכט אונד האט אין איינער צישריפט אן דיא לאנדעסקאנזליא בעווילליגונג דעס דערס־בעטיגונגס פיר דאס קאממענדע יאהר אין ווכערע אויסזיכט גשטעללט. דיא אין אויסזיכט גע־שטעללטע סוממע וויטענס דער רעגיערונג, ער־פיללט אונס נאטירליך מיט אויפריכטיגער פרייד, דענן דיא אונטערשטיצונג דער רעגיערונג האט פיר אונס איטזר דעם מאטערפיללען נאך איינען אונ־שאטבארען מאר־אישען־ווערטה, דיא אונאבען דער „בוד. הארר" זונ־ערעך ניכט גאנץ ריכטיג. ציפאר־דערסט האט ווערדער דיא טיסא עסלאר־ערגעזעטץ אין אהרדעס גערוכט אין דיא רעגיערונג, נאך דיא לאנדעסקאנזליא אין דער צישריפט, מיט וועלכער דיא דאס גערוך דער טיסא עסלאר־אונטערשטיצ־טע, איינע סומסע גענאנגט. דיא געמיינדע האט בלאס איינע אונטערשטיצונג צור ערבאיאונג אהר־דעס טעמפעלס ערבעטען, אונד דיא לאנדעסקאנזליא ווייא דיעזעס גערוך קראפטיג אונטערשטיצט. צווייטענס האט דאס קולטוסמיניסטעריאם אין אנ־גער צישריפט פאם 9־טען יולי דיעזעס אהרעס סום צאהל 21684 דיא לאנדעסקאנזליא בלאס דאפאן פערשטאנדיגט, דאס זיא ניכט אין דער לאגע איטז אין דיעזעס יאהרע מעהר אלס דיא בעריטס פלס־סיגגמאאכטען 200 גולדען צו בעווילליגען, דיא לאנ־דעסקאנזליא מאגע ערזאך איהר גערוך אים קאממענ־דען יאהרע ערגיינצען אונד דאס מינסטעריאם ווירד דעם טעמפעלבויא ווערער איינע אונטער־שטיטצונג גע ווארען. — דיא 1300 גולדען זינד אלזא פאם מינסטעריאם קיינעסוועגס אין אים־ריכטיגעס פאלגענדעס: „. . . . איך צאללע אהנגען מיינע איפרייכטונג אנערקענונג פיר איהר שאנגעס אונד עדלעס ווייקען, פיר דיא אומוויסס־פאללע אונד נעריינעגע לייטונג, דורך וועלכע דיא „יידישע פעסטער צייטונג" צו איינער איבער־ראשענד גיסטיגען הארע געהאבען האבען, בעזונדערס אבער איטז דאס פאללעטאן. דיא אפפער דער „מאבאלא" אין האכסט געלייגע־נעס, פארטרעפליכעס צו נעגנען זאיאהל דיא דיא שפראכע אלס דער אינהאלט פערדיענט דאס גראסע לאב: בעלערונגען אונד אינטערהאלטונג איטז רעכט שאו הויר אין אנווענדונג געבראכט.

– פאן אהרען איסגעבונגענען לייטארטיקעלן, דיא זיא אים אינטערעסס יידישער אנגעלעגענ־הייטען שרייבען, פאלט עס הערוים, דאס דיא אים בענייסטערטען אונד וואהרען הערצען געפלאסען זינד. דענן זיא ערוארמען אונד דורכ־גלהען איך דאס הערין דעם לעזערס. איך בעגייסט אין איהנען אינען דער בעגייסטערטעסטען אונד פאהנסטען קאמפער פיר דאס יידישע אינטע־רעסס, מאגע אהר עדלעס בעשטרעבען אז. ז. וי.

מיין הערר, הערר מאיין בריאו! דיא זינד געלעגענער שרייבטעצער אונד איך אבטע דאך אהר אהרטהיל, הערר סאלאמאן קאהן איטז אבער אין געלעהרטער שרייבטשטעללער, דיא ווערדען אלזא גיטיגס אנשטיללונגען, ווענן איך זיין אר־טהיל נאך האהער אבטע.

נאך אין יאהרס אבער אהרע בעמערקונג איבער „דיא געשבטע דער יידען אין אינגארן" דיא ווייר אין אינזערע בלאטטע צו פערפפענט־ליכען בעגאנגען האבען:

מיט שיהרהיילעס געזוכטע ערצאהלען דיא דען לעזער, דאס אין אינזערעס בלאטטע בעריפ־טען ווירד, דאס דיא גענעראטיגען יידען אינ־גארנס דיא אבראמלונגע ארפאדס ווען. — מיין הערר! דיא לענען אין דער גענאנגטען „געשבטע דער יידען אין אינגארן" אזטז פאן דעם געלעהר־טען פערפאססער דיא ווייטיגע אונד דאס אינטערעסאנטע טהאטזאכע נאכגעוויעזען, דאס אין דען ווייטען דער מאר־אען, וועלכע אינ־גארן ערבערט האבען. פיעלע טויזענדע יידען וואהרען, דיא העלדענהאפט מיטגעקאמפפט אונד מיטגעבלוטעט, ביא דער ערבערונג דעם לאנדעס אלזא אנגעבליכע וואהרען. דיעזע יידען וואהרען ניכט יידישער אבשטאממונג, זאנדערן, דיא וואהרען פיהרער הייידען, דיא דאס יודענטהום אנגענאממען האבען. דיעזע באאיהרשען אונד מאר־אישען יידען פיר־מענגטען זיך מיט דען אים לאנדע וואהנענדען אונד באשאטע מיט דען אים דייטשלאנד, פאללען דאהרוך אויטז דעם פארוארף דער אנטיסעמיטען, דאס דיא יידען פיר דיעזעס לאנד, וועלכעס זיא מיט אהרעס בלוטע ערבערטען, ניכטס געטהאן האבען, דיא שפיטצע אבגעבראבען.

מאקס סאבאלטש.

דיא סינאגאגע פאן טיסא־עסלאר.

מערערע הייסטאריטשע בלאטטער פיר־אפפענטליכען הייטע נאך דער „בודאפעסטער קאדרעשפאנדענץ" פאלגענדע נאכריכטן. דאס קול־טוסמיניסטעריאם האט אין אנזוכען דער לאנ־דעסקאנזליא, עס מאגען דיא צוי ווערעהר־שטעללונג דעס טיסא־עסלאר־ערטעס נאהה־ווערען 1500 גולדען אים דעם יידישען קולטוס פאהר גערעכט ווערדען, 200 גולדען זאאהרט פלאסס־געמאכט אונד האט אין איינער צישריפט אן דיא לאנדעסקאנזליא בעווילליגונג דעס דערס־בעטיגונגס פיר דאס קאממענדע יאהר אין ווכערע אויסזיכט גשטעללט. דיא אין אויסזיכט גע־שטעללטע סומסע וויטענס דער רעגיערונג, ער־פיללט אונס נאטירליך מיט אויפריכטיגער פרייד, דענן דיא אונטערשטיצונג דער רעגיערונג האט פיר אונס איטזר דעם מאטערפיללען נאך איינען אונ־שאטבארען מאר־אישען־ווערטה, דיא אונאבען דער „בוד. הארר" זונ־ערעך ניכט גאנץ ריכטיג. ציפאר־דערסט האט ווערדער דיא טיסא עסלאר־ערגעזעטץ אין אהרדעס גערוכט אין דיא רעגיערונג, נאך דיא לאנדעסקאנזליא אין דער צישריפט, מיט וועלכער דיא דאס גערוך דער טיסא עסלאר־אונטערשטיצ־טע, איינע סומסע גענאנגט. דיא געמיינדע האט בלאס איינע אונטערשטיצונג צור ערבאיאונג אהר־דעס טעמפעלס ערבעטען, אונד דיא לאנדעסקאנזליא ווייא דיעזעס גערוך קראפטיג אונטערשטיצט. צווייטענס האט דאס קולטוסמיניסטעריאם אין אנ־גער צישריפט פאם 9־טען יולי דיעזעס אהרעס סום צאהל 21684 דיא לאנדעסקאנזליא בלאס דאפאן פערשטאנדיגט, דאס זיא ניכט אין דער לאגע איטז אין דיעזעס יאהרע מעהר אלס דיא בעריטס פלס־סיגגמאאכטען 200 גולדען צו בעווילליגען, דיא לאנ־דעסקאנזליא מאגע ערזאך איהר גערוך אים קאממענ־דען יאהרע ערגיינצען אונד דאס מינסטעריאם ווירד דעם טעמפעלבויא ווערער איינע אונטער־שטיטצונג גע ווארען. — דיא 1300 גולדען זינד אלזא פאם מינסטעריאם קיינעסוועגס אין אים־ריכטיגעס פאלגענדעס: „. . . . איך צאללע אהנגען מיינע איפרייכטונג אנערקענונג פיר איהר שאנגעס אונד עדלעס ווייקען, פיר דיא אומוויסס־פאללע אונד נעריינעגע לייטונג, דורך וועלכע דיא „יידישע פעסטער צייטונג" צו איינער איבער־ראשענד גיסטיגען הארע געהאבען האבען, בעזונדערס אבער איטז דאס פאללעטאן. דיא אפפער דער „מאבאלא" אין האכסט געלייגע־נעס, פארטרעפליכעס צו נעגנען זאיאהל דיא דיא שפראכע אלס דער אינהאלט פערדיענט דאס גראסע לאב: בעלערונגען אונד אינטערהאלטונג איטז רעכט שאו הויר אין אנווענדונג געבראכט.

– פאן אהרען איסגעבונגענען לייטארטיקעלן, דיא זיא אים אינטערעסס יידישער אנגעלעגענ־הייטען שרייבען, פאלט עס הערוים, דאס דיא אים בענייסטערטען אונד וואהרען הערצען געפלאסען זינד. דענן זיא ערוארמען אונד דורכ־גלהען איך דאס הערין דעם לעזערס. איך בעגייסט אין איהנען אינען דער בעגייסטערטעסטען אונד פאהנסטען קאמפער פיר דאס יידישע אינטע־רעסס, מאגע אהר עדלעס בעשטרעבען אז. ז. וי.

מיין הערר, הערר מאיין בריאו! דיא זינד געלעגענער שרייבטעצער אונד איך אבטע דאך אהר אהרטהיל, הערר סאלאמאן קאהן איטז אבער אין געלעהרטער שרייבטשטעללער, דיא ווערדען אלזא גיטיגס אנשטיללונגען, ווענן איך זיין אר־טהיל נאך האהער אבטע.

נאך אין יאהרס אבער אהרע בעמערקונג איבער „דיא געשבטע דער יידען אין אינגארן" דיא ווייר אין אינזערע בלאטטע צו פערפפענט־ליכען בעגאנגען האבען:

מיט שיהרהיילעס געזוכטע ערצאהלען דיא דען לעזער, דאס אין אינזערעס בלאטטע בעריפ־טען ווירד, דאס דיא גענעראטיגען יידען אינ־גארנס דיא אבראמלונגע ארפאדס ווען. — מיין הערר! דיא לענען אין דער גענאנגטען „געשבטע דער יידען אין אינגארן" אזטז פאן דעם געלעהר־טען פערפאססער דיא ווייטיגע אונד דאס אינטערעסאנטע טהאטזאכע נאכגעוויעזען, דאס אין ווייטען דער מאר־אען, וועלכע אינ־גארן ערבערט האבען. פיעלע טויזענדע יידען וואהרען, דיא העלדענהאפט מיטגעקאמפפט אונד מיטגעבלוטעט, ביא דער ערבערונג דעם לאנדעס אלזא אנגעבליכע וואהרען. דיעזע יידען וואהרען ניכט יידישער אבשטאממונג, זאנדערן, דיא וואהרען פיהרער הייידען, דיא דאס יודענטהום אנגענאממען האבען. דיעזע באאיהרשען אונד מאר־אישען יידען פיר־מענגטען זיך מיט דען אים לאנדע וואהנענדען אונד באשאטע מיט דען אים דייטשלאנד, פאללען דאהרוך אויטז דעם פארוארף דער אנטיסעמיטען, דאס דיא יידען פיר דיעזעס לאנד, וועלכעס זיא מיט אהרעס בלוטע ערבערטען, ניכטס געטהאן האבען, דיא שפיטצע אבגעבראבען.

מאקס סאבאלטש.

פאָלליעטאָן.

דיא אָפּפער דער מאבאלא.

מוסטאריישער ראָמאַן אויס דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(26־טע פאָרטזעטצונג.)

„איך האבע פאר אייך, מיינע שווייסטערן, מיינע פריינדינען, קינע געריינינסס, אונד זאָ מאָנס איהר אים־מערהין אין מיינעס הערצען לעבען, דאס איך עס ווערדע ווינשע, נאָך גלוכע. אללע מיינע ווינשע נעהען דאהין, דאס ער דער שטאדט נעשאעטע לערער בלייבען מאָכטע, דער ער יעטצט איטז, אונד ווייר אונזערע מאגע אין אונזע־ריכטער רוהע, אין אייגעס מיר הייליאטען אונד בעריידי־טיגען פריעדען פערלעבען יאללען. ווייא גלוקליך קאָנן איך מיך שייטצען, ווענן ער הייסקערהט אויס דער שולע אונד איך אייללע אהס עגגנעגען, אונזערע ליעבען רוהען אייפ־איגאנגיר, ווייר קענגען, ווייר האבען קיין בעריידיגס, אלס אונזערע בעשיידענע לעבען, אונד אונזערע צופריעדענהייט בעקראנצט אונזערן פאאר מיט בלומען."

„אָ דאס דייגע ווינשע אין ערפיללונג נעהען מאכ־טען, נעשעס גלוקליכעס קינד!" דערע מיהוהמאה מיט שרראגענפיכטען אייגען אונד דרייקט דיא שווייסטערליכע פריינדין אנס הערץ.

„נאָטס בעשעערע עס איהר!" ווענטצט ראכעל הינצו, אונד אים מאָגע איהרער שטיטצע לאָג אייגע בייטשטונג שפאָטטשיר בייטשעקיט. „אבער דאס נראָסע פערלאנגע נראָסעס צור נעגאָסענשאפט, אונד נור אויף דען ניפפעלן דער האכסטען בערגעסייטיגע גלוטה דיא שטראהלע־פאָרמען אונד דיא אייגענשאפטען דער אייגענען פריינדין אין אייגענען הערצען לעבען, נור אין אלכעס וווגען, וועלכעס מיר גלייך אויס. ווענן אין אלכעס מיט דען פערלאנגען מיינע שווייסטערן לעבען מיר אין אייגענען הערצען אין אייגענען אייגענען אייגענען